

Tema

Krigens billeder

Om billeder i historieundervisningen

Billeder i bred forstand, dvs. malerier, grafik, skulpturer, fotos osv., kan bruges som kilder til at erhverve sig viden om historiske spørgsmål. Som regel er det billeder med genkendelige elementer – og ikke non-figurativ eller abstrakt kunst, der umiddelbart er lettest at inddrage i historieundervisningen. Abstrakt kunst kan dog også bruges som kilde, bl.a. om den tid de blev til i.

Oftentimes kan man bruge et billede som kilde på to måder:

1. Beskrivelse af en hændelse/situation: Handlingen i billedet.
2. Ophavstiden og ophavsmanden: Tidens udtryksformer – herunder maleteknik, brug af farver, symboler, værdiforestillinger osv. Det er vigtigt at være opmærksom på, at få malerier af historiske begivenheder er samtidige, men ofte malet adskillige år efter begivenhederne. Således er en del af *Det historiske overblik*s illustrationer, der afbilder begivenheder i 1600-tallet og tidligere, blevet til i 1800-tallet. Billedet af korsridderen Simon de Montfort (*Det historiske overblik*, side 79) kan bruges som kilde til 1800-tallets romantiske forestilling om middelalderens riddere – men ikke til samtidens.

Analysemodel

Et billede må – ligesom andre former for kilder – analyseres og tolkes. Her kan nedenstående model anvendes, og som andre modeller skal den ikke bruges slavisk. Hvordan punkterne bruges, afhænger af det, man vil finde ud af, og det konkrete billede.

Billedbeskrivelse

- Hvad ser man på billedet?
- Hvornår og af hvem (ophavsmanden) er billedet malet?
- Er billedet samtidigt? Den tidsmæssige afstand mellem begivenhederne, der afbildes, og ophavstiden.
- Billedets oprindelige og nuværende funktion og kontekst.

Billedanalyse

- Tema og indhold
- Personer, situationer, bygninger osv. identificeres
- Hvordan er billedet opbygget? Analysen kan evt. uddybes med analyseelementer fra billedkunst, bl.a.:
 - Fremtrædelsesform: Størrelse. Format. Selvstændigt billede eller dele af en helhed?
 - Teknik: oliemaleri, akvarel, træsnit, kobberstik osv.
 - Indholdsmæssig kategorisering: portræt-, landskabs-, karikaturbillede osv.
 - Komposition: For-, mellem-, baggrund og forholdet mellem dem? Kompositionsprincipper (fx det gyldne snit)

- Perspektiv: Frø-, fugle- og normalperspektiv. Evt. brug af centralperspektiv osv.
- Proportioner: Forhold mellem billedets elementer (fx er vigtige personer højere end andre?)
- Lys: Brug af lys/mørke til at formidle et budskab/en holdning (se fx Jørgen Sonnes maleri *Det historiske overblik*, side 181).
- Figurer, elementer og former: Bevægelse eller ro? Elementers symbolske betydning (fx hund = trofasthed, løve = mod). Mimik og gestik (kan have symbolsk betydning)?
- Farver: Farveholdning. Bruges farverne symbolsk – og i givet fald, hvordan?

Billedtolkning

- Sammenfatning af billedets brugbarhed på baggrund af emnet og spørgsmålet, man vil undersøge.

Krigens billeder i *Det historiske overblik*

Det historiske overblik indeholder et stort antal billeder, som kan være bærende i et historisk tema. Krigens billeder er et eksempel. Et udvalg af billederne kommenteres længere fremme. Forløbet kan gennemføres, uden at klassen har arbejdet med bogen.

Eleverne kan arbejde individuelt eller i grupper med et eller flere billeder efter relevante punkter i ovenstående analysemodel. Herefter besvares nedenstående spørgsmål (ikke alle spørgsmål kan dog bruges til alle billeder).

Eleverne fremlægger kort resultatet af deres arbejde for klassen. Fremlæggelserne bruges som udgangspunkt til en fælles drøftelse af kontinuitet og forandring i måden at føre krig på – og synet på krig.

Spørgsmål til billederne

- Hvilket slag afbildes? (hvornår, hvor, mellem hvem, anledningen osv.)
- Ophavstiden: Hvornår er billedet fremstillet? Den tidsmæssige afstand til begivenhederne, der afbildes?
- Hvad fortæller billedet om:
 - Hvordan man fører krig?
 - Våben og udstyr?
 - Begivenheden (slaget)?
- Holder ophavsmanden med en af parterne? Hvordan kan man se det?
- Opfattelse af drab på fjender?
- Begrundet vurdering af billedets troværdighed.

Supplerende faglige kommentarer

Side 56: Relief på Trajansøjlen

Romerske legionærer i kamp med germanerne er et udsnit af relieffet på Trajansøjlen, der blev rejst i Rom i 113.

Side 63ø: Karl Martel i slaget ved Portiers

Billedet er et udsnit af en illustration i bog fra 700- eller 800-tallet.

Side 77: Korsfarer i et slag med en muslimsk hær uden for Antiokia

Illustration i en bog fra 1400-tallet.

Side 92ø: Osmannernes erobring af Konstantinopel

Maleriet af den tyrkiske sultan Mohammed 2. (1432-81), der med sin hær trænger ind i Konstantinopel den 29. maj 1453, er udført af den franske kunstner Jean Joseph Benjamin (1845-1902) i 1876.

Side 128-129: Slaget ved Lutzen

Maleriet af slagscene fra slaget ved Lutzen i 1632 mellem den svenske konge Gustav Adolfs hær og Wallensteins tropper er udført af Palamedes Palamedesz (1607-38) få år efter slaget.

Side 133: Kalmarkrigen og Torstenssonkrigen

Billedet i Det historiske overblik af Christian 4.'s belejring af Kalmar Slot er en skitse til et vægtæppe, der blev udført i 1689. Wilhelm Marstrand (1810-73) udførte i 1865 maleriet af Christian 4., der den 1. juli 1644 står såret på dækket Trefoldigheden under kampen mod den svenske flåde på Kolberger Heide.

Side 145: Slaget ved Lund

Slaget ved Lund i december 1676 er det blodigste i Nordens historie. Slagsscenen er malet af den svenske kunstner Johan Philip Lemke (1631-1711) i 1696.

Side 158: Søslag

Maleriet af søslag mellem franske og engelske krigsskibe ved Kap det Gode Håb i 1757 er udført af den engelske kunstner Samuel Scott (ca. 1702-72).

Side 170: Slaget ved Abukir

Maleriet af søslaget ved Abukir den 1. august 1798 er udført af kunstneren Thomas Luny (1759-1837) i 1834.

Side 171: Slaget på Reden

Maleriet af slaget på Reden i 1901 er udført af den danske kunstner Christian Mølsted (1862-1931) i 1901.

Side 172: Englænderne bombarderer København

Vor Frues tårns brand er et farvelagt stik fra 1807 udført G. L. Lahde efter maleri af C. W. Eckersberg (1783-1753).

Side 174n: Slaget ved Leipzig

Farvelagt stik af den franske tilbagetrækning efter slaget ved Leipzig 1813.

Side 181: Slaget ved Dybbøl 1848

Jørgen Sonne (1801-90) udførte maleriet af danske soldater, der angriber tyske soldater ved Dybbøl 5. juni 1848, i 1849. Jørgen Sonne meldte sig selv til den danske hær – dog ikke som soldat, men som kunstner. Han overværede ikke selv slaget, men komponerede scenen efter øjenvidneskildringer.

Side 188ø: Dybbøl 1864

Jørgen Sonne (1801-90) udførte maleriet I Dybbøl Skanser i april 1864 i 1871.

Side 219: Foto Tysklands angreb på Polen

Den 1. september 1939 angriber Tyskland Polen. Fotoet er fra en af de første dage af krigen, hvor tyske soldater kører gennem en udbombet polsk by.

Side 233: Atombomben over Hiroshima

Tidligt om morgenen den 6. august 1945 kaster USA en atombombe over Hiroshima. Store dele af byens centrum lægges øde. Det mest uskadte er byens handelskammer, der gøres til mindesmærke for begivenheden.

Side 241: Koreakrigen

Fotoet er taget 11. februar 1950. Amerikanske soldater passerer et brændende hus i den nordkoreanske by Kojo 50-60 syd for Wonsan.

Side 252: Oktoberkrigen

Fotoet er taget 13. oktober 1973. Israelske tanks er på vej mod den syriske hovedstad Damaskus.

Side 259n: Srebrenicia

En gruppe fra en serbisk milits kører rundt i Srebrenicias tomme gader i juli 1995.

Side 262: Irak

Fotoet side 262 er taget 18. november 2005. To selvmordsbombere i to biler forsøger at ramme Al-Hamra-komplekset i Bagdad, hvor enkelte vestlige journalister holder til. Flere boligblokke styrter sammen, og mindst syv mennesker dør.